

FOTO: PATRICK MILLER

SALKA HALLSTRÖM BORNOLD
Biträdande chefredaktör

Den italienska formen

En av de mest uppslukande böckerna jag läst om Italien är *The Pursuit of Italy*, av den brittiske historikern David Gilmour. Det är ett spränglärt panorama till berättelse som ger en förklaring till den italienska gåtan: den om hur det kan finnas så många olika Italien. Enhetligt till det yttre – med alla kaffebarerna, elegansen, vinet, de makalösa städerna, allt det där. Samtidigt som det är så lokalpatriotiskt. Italiens geologiska form, till att börja med, gör landet mycket tacksamt att erövra. "Med sin 724 mil långa kustlinje", skriver Gilmour, "är halvön nästan omöjlig att patrullera. Den kan attackeras av fiender från alla håll." Lägg därtill Apenninerna, bergskedjan som sträcker sig som en puckelrygg från Ligurien till Sicilien – så svår att ta sig över att den orsakat en uråldrig kulturbarriär mellan öst och väst, minst lika kompakt som den mellan nord och syd. Det är ett landskap som skapar kulturell mångfald, menar Gilmour, men också politisk splittring. Dagens Italien är alltså resultatet av invasioner och isolering i kombination: ett kluster av egensinniga riken, varav Milano är ett. Porten till Italien, ända sedan Hannibal trampade över Alperna med sina elefanter. Milano skiljer sig också från andra städer i landet genom sin skriande brist på typisk italocharm – och på grund av Il Salone.

Och nu är det ju dags igen, för massinvasion till den världskända designveckan. Även om hotellpriserna i Milano tenderar att göra slukhål i plånboken är det just härifrån som man brukar komma hem lite rikare, på inspiration. Från designgalleriet Spazio Rossana Orlandi, till exempel, eller Eindhoven-akademins utställ-

ning i Lambrate. I föl var det besöket på den nyinvigda konsthallen Fondazione Prada, gestaltad av legendariske arkitekten Rem Koolhaas, som stannade längst i mitt minne.

I det här numret är det Italien-kännaren och designjournalisten Leo Gullbring som guidar oss genom den milanesiska pannkakan, från Lambrate till Tortona: "Ute i Rho trängs Il Salones stinna mässhallar under Massimiliano Fuksas böljande takarkitektur. Ute på stan bjuder FuoriSalone experiment, kommers, partyn i palats, showroom, barer, parker, fabriker, gallerier, modebutiker och privata lägenheter. Trafiken lamsläs och Milanoborna inser att det äntligen är mandelblommande vår när uppemot 400 000 besökare från hela världen invaderar."

Vi bjuder också på långläsning. Min egen text om Slussen hör till de längsta jag skrivit i Form, om en tillfällig arkitektur som vi aldrig får se i några renderingar men som Mikael Olsson fångat i sina bilder, mitt i skeendet. Bo Madestrand och Carl Hjeltets reportage handlar om den desto mer varaktiga, magnifika monsterfabriken Edsbyverken som försörjt generationer av bybor sedan förra sekelskiftet.

I vårt tredje stora reportage följer Jenny Damberg och fotografen Karin Alfredsson med arkitektkontoret White på fältet för att undersöka hur de arbetar med social hållbarhet, ett av vår tids viktigaste begrepp, i praktiken. Egentligen är det inte så komplicerat, säger Whites hållbarhetsexpert Viktoria Walldin: "Hur skapar vi platser som får människor att må bra?"

Vi ses i vimlet!

Ovan: Spazio Orlandi. T h och nedan t v: Danska utställningen *Minecraft*.
Nedan t h: Designern Andrea Salvetti och event på Statale-universitetet.

SPAZIO ORLANDI

I varenda vrå av Rossana Orlandis designgalleri möter vi design som vågar vara mer än kommersiell. I ett rum finns Piet Hein Eeks readymade-design, i ett annat Jacopo Fogginis ljusskulpturer i glas och plast, nere i källaren nya förmågor och så förstas designbutiken högst upp.

Via Matteo Bandello 14/16
(M Conciliazione)

VIA

Franska designinkubatorn VIA firar 40-årsjubileum och ställer ut 40 designkonstnärers formgivna av bland andra bröderna Bouroullec, Philippe Starck och Inga Sempé, alla samlade under mottot "No Taste For Bad Taste".

Institut Français, Corso Magenta 63
(M Conciliazione)

MINDCRAFT

Danske modedesignern Henrik Vibskov iscensätter årets upplaga av ständigt hyllade *Minecraft* organiserad av Statens Konstfond, även denna gång inne i klostret Minore. Bland de utvalda finns Emil Krøyer och Mads Sætter-Lassen, Anne Dorthe Vester och Maria Bruun, Pernille Pontoppidan Pedersen samt Carl Emil Jacobsen.
San Simpliciano, Piazza Paolo VI
(M Lanza)

BRERA

Vandra mellan olika showroom och gallerier sent in på natten. Moroso bjuder alltid imponerande installationer (Via Pontaccio 8/10). Edra är minst lika extravagant (Via Ciovassino 3). Boffi är ett måste för alla köksbitna (Via Solferini 11). På klassiska designgalleriet Dilmos (Piazza San Marco 1) har designveteraner som Alessandro Mendini, Job Smeets och Ron Arad passerat revy.
(M Cairoli, Moscova, Lanza)

FÄRG & BLANCHE

Designduon Färg & Blanche tänder gränserna för vad som är möjligt att göra med en symaskin. Deras första soloutställning i Milano, *Armour Mon Amour*, är inspirerad av hur samurajrustningar kombinerar mjukt och hårt i tredimensionell form, men också hur det japanska hantverket uttrycker estetik och status. Tio nya objekt från lampor till möbler till bulligt mjuka skulpturer.

Teatro Arsenale, Via Cesare Correnti 11 (zona S VIE, Art & Design district)
(M Sant Ambrogio)

INTERNI

För tjugonde gången i ordningen bjuder designmagasinet Interni under Gilda Bojardis bestämda hand stor utställning på Statale, universitet nära il Duomo. Med temat *Material Immaterial* får vi hoppas att det blir lika storslaget inne vid renässanspalatset Ca' Granda – och inte så överdrivet kommersiellt. Bland formgivarna finns Ron Arad, Bjarke Ingels, Maurizio Cattelan och åtminstone en kvinna i Benedetta Tagliabue.

Via Festa del Perdono
(M Missori eller Crocetta, eller släntra över via domkyrkan)

MISSA INTE

TRIENNALE

Triennalen slår ArkDes i Stockholm flera gånger om, inte minst under möbelmässan då varenda sal fylls med utställningar. Biljettkassan huserar i år under svensk-italienske arkitekten och konstnären Duilio Fortes träskulptur *Yggdrasil*. Passa på att ta en drink i trädgården bland förevigade designikonerna, och glöm inte att gena genom Castello Sforzesco på vägen dit. Årets stora temautställning heter *Giro Giro Tondo*. *Design for Children* vill att vi ska leka mer, både barn och vuxna, kurerad av bland andra Stefano Giovannoni. via *Alemagna 6* (M Cadorna)

ACHILLE CASTIGLIONIS DESIGNSTUDIO

Achille Castiglioni's studio är ett måste för den som vill förkovra sig i den italienska designhistorien. Här finns eftertraktade prototyper, sällsamma modeller, alla verktyg och materialprover från hans fruktsamma designarbete under efterkrigstiden fram till sin död år 2002.

Piazza Castello 27 (M Cadorna, nära Castello Sforzesco) köp biljett för en timmes visning €10 på plats eller info@achillecastiglioni.it

NILUFAR

Ett designgalleri av rang där man helt oförhoppandes kan råka på en workshop med Martino Gamper eller Nucleos allra senaste konstdesign.

Via della Spiga 32 (M Montenapoleone)

EATURBAN

Klart det finns food trucks även inne i Milano, närmare bestämt parkerade strax intill Spazio Orlandi hela mässveckan. Mat och dricka till frukost, lunch och middag från hela Italien och andra länder i lagom avsides belägen park.

Via San Vittore 49 (M Conciliazione)

FONDAZIONE PRADA

Holländske arkitekten Rem Koolhaas kan ibland tyckas alltför ironisk och konceptuell, däremot inte när hans OMA förser Milano med ett modernt konstmuseum av rang. Här visar italienarna var de förmår i fråga om detaljeringsgrad. Under mässan visas Pamela Rosenkranz installation *Slight Agitation*: sandhögar som doftar kattferomoner i det gamla bränneriets stora cistern kommer att trigga och förvirra besökarnas rumsuppfattning. Largo Isarco (M Lodi)

OSSERVATORIO PRADA

Miss inte Pradas nyöppnade fotomuseum på våning fem och sex mitt i galleria Vittorio Emanuele II. Passa också på att se domkyrkan nästan från ovan. Gamla varuhuset Rinascente strax intill har en enklare restaurang högst upp, också den med utsikt mot kyrkoarkitekturens fascinerande taklandskap.

Galleria Vittorio Emanuele II (M Duomo)

BAR BASSO

Efterfest långt in på småtimmarna hela möbelveckan på denna egentligen rätt vanliga bar som Thomas Sandell, Jasper Morrison, Mark Newson med flera gjort till favorithäng för hela designeliten.

Via Plinio 39 (M Piola)

Ovan t v: Detalj från Triennale. Ovan: Achille Castiglioni med klassiska lampen *Taraxacum* samt Fondazione Prada. T v: Studio Nucleos *Presenze*-fåtölj och Bar Basso.

PRAKTISKA TIPS

STARTA DAGEN MED cappuccino och brioche på stan. Kostar en bräddel jämfört med Sverige och betydligt godare. Billigare att stå vid baren än att sitta ned, i alla fall på finare ställen. Lunch mellan 12.30 och 15, middag från cirka 20. På eftermiddagen slinker man in på lämplig bar där man till priset av en spritz, ett glas vin eller en öl kan äta sig mätt på småplock.

TAXI ÄR BILLIGARE än i Sverige, priserna kommunalt reglerade och därför finns ingen risk för blåsning. Enklast är att hugga en bil när de just lämnat av sina passagerare. De större bolagen bokas på 02-6969, 02-8585 och 02-4040, det finns även appar som TaxiMilano och appTaxi. Taxi Malpensa-Milano kostar €90. Och så finns förstås Uber.

KOLLEKTIVTRAFIKEN med Metro, spårvagnar och bussar är inte lika väl utbyggd som i andra europeiska storstäder, men tunnelbanan fortsätter att växa med nya stationer. Köp biljetter som gäller för endast en resa i tidningskiosker, automater och på de flesta barer: enkelbiljett €1,5 (till mässan i Rho €2,5), heldagsbiljett €4,5 (€7 inklusive Rho), tvådagarsbiljett €8,25. (app: ATM official app)

STOPPA IN KONTOKORTET och registrera dig på BikeMi, kommunens hyrcykel-system som återfinns överallt i centrala Milano. (app: Bikemi)

HOTELLPRISERNA tenderar att skjuta i höjden under mässan, men det går oftast att hitta avbeställda rum även i sista stund, air'n'b är förstås ett alternativ.